

H. Tomesz Tímea – Balázs László

Kommunikáció tudatosan. Emlékezés H. Varga Gyulára

Bevezetés

„Kommunikálni mindenki tud. De hatékonyan és eredményesen csak kevesek” – olvasható a Kommunikációs Nevelésért Egyesület honlapján (1). Az alapítónak, a 2021-ben elhunyt H. Varga Gyula nyelvésznek, főiskolai tanárnak a kommunikációs készségfejlesztés a szívügye volt, neve összeforrt a kommunikációoktatással. A kommunikációs készségfejlesztéshez szorosan kapcsolódó mentortanári szerep nem csupán a kommunikációtanár-jelöltekkel szemben támasztott elvárása volt (H. Varga 2017: 19). Ő maga is ekként vett részt a hallgatók és a kollégák életében is. Szigorú következetessége, mindig mindenre érdeklődő és mindenkire egyenként is nagyon figyelő személyisége támogató légkört biztosított a fejlődéshez.

1. kép

H. Varga Gyula

H. Varga Gyula pályája

Pályáját magyartanárként kezdte. Első, magyar–orosz szakos tanári diplomáját 1973-ban vette át az akkor még Ho Shi Minh Tanárképző Főiskolán, majd először oroszból, azután magyar nyelvből és irodalomból végezte el az egyetemi kiegészítőt. Hat középiskolai tanév után 1979-ben lett az egri főiskola Magyar Nyelvészeti Tanszékének oktatója. Kutatói érdeklődését ekkor – az oktatott tárgyakhoz is kapcsolódva – az általános nyelvészeti, grammatikai és szemantikai témák határozták meg. 1985-ben dr. univ. fokozatot szerzett a Kossuth Lajos Tudományegyetemen, majd 1994-ben a nyelvtudomány kandidátusa lett.

A tudományos munka mellett a nyelvi ismeretterjesztés is meghatározó jelentőségű volt életművében. 1979-től tagja lett a Magyar Nyelvtudományi Társaságnak, 1986-tól pedig a TIT anyanyelvi szakosztályának Heves megyei elnökeként dolgozott. Több mint száz előadást tartott a magyar nyelv hetén, több ízben kapcsolódott be tevékenyen a programsorozat megszervezésébe is. Az országos megnyitó rendezési jogát kétszer is Heves megye nyerte el, először 1989 áprilisában, majd pedig 2006 májusában, amikor 40. alkalommal került sor a magyar nyelv hetének megtartására. Az 50., jubileumi megnyitó szervezésében ugyancsak tevékeny részt vállalt. 2019 februárjában alapította meg az Egri Nyelvművelők Körét, amelynek elsődleges célja az volt, hogy újjáélessze Egerben a magyar nyelv hetét. A '90-es évekig Egerben gazdag program erősítette az anyanyelvi ismeretterjesztést, később egyre csökkent a jelentősége, majd szinte teljesen megszűnt. Szerette volna, hogy a magyar nyelv használatával kapcsolatos kérdések, aktualitások újra a figyelem középpontjába kerüljenek. Az indulás viszonylag szerényre sikerült, a megyében mintegy 10-15 rendezvény kapcsolódott a körhöz, azután ahogyan bővült a tagok száma, úgy lett egyre tevékenyebb a szervezet is. Számos oktatási és művelődési intézmény bekapcsolódott az anyanyelvi ismeretterjesztésnek ebbe a fórumába.

H. Varga Gyula a *Heves Megyei Hírlap* nyelvművelő rovatának is a gondozója volt, de szívesen beszélt nyelvhasználati témákról ismeretterjesztő céllal hétről hétre a Szent István Rádió Könyvjelző műsorában is. Ilyen irányú tevékenységét 2017-ben Lőrincze-díjjal ismerték el.

A kommunikációs kompetencia fejlesztése

A kommunikációtudomány, később pedig a kommunikációs készség fejlesztése a '90-es évektől kezdve került a Tanár úr figyelmének és kutatásának a fókuszába. 1994-ben a Líceum Kiadónál jelent meg *Nyelv és kommunikáció* című felsőoktatási tankönyve, '96-ban újabb oktatási segédanyagot jelentetett meg *Az írásos kommunikáció* címmel (H. Varga 1994, 1996), valamint egy szaktanulmányt a tanári beszéd kommunikációs közegéről.

a főiskolai hallgatóknak, de legfőképpen azoknak a tanároknak, akik fontosnak tartják a kommunikációs kompetencia fejlesztését és a módszertani megújulást” (Raátz 2014).

H. Varga Gyula személyes küldetésének tekintette a hallgatók és az oktatók megfelelő felkészítését, és ennek megfelelően motiválta közvetlen környezetét a képzésbe való bekapcsolódásra, tanulmányok, tananyagok, könyvek elkészítésére. Ösztökélésének és támogató jelenlétének köszönhetően készült el a kommunikációtanári képzésben megjelenő két tantárgy tartalmi elemeit összefoglaló tankönyv, *A kommunikációs gyakorlatok vezetésének módszerei* (2013), és indult útjára a Kommunikációs Nevelésért Egyesület által gondozott – fentebb már említett – könyvsorozat (*A kommunikáció oktatása*), amely idén már a 14. kötetét jelenteti meg.

A Tanár úr pedagógiai oktatómunkáját a türelem, az alázat, a módszertani alaposág és a következetes szigor jellemezte. Maximalizmusa, hosszúra nyúló vizsgáztatásai legendások voltak a tanítványok körében. Hallgatóival szemben mindig nyitottan, támogatóan viselkedett. Diákköri dolgozatok, számos szakdolgozat, valamint doktori értekezés is született a vezetésével. 1998 és 2010 között a besztecebányai Bél Mátyás Tudományegyetem Filológiai Karának Hungarisztika Tanszékén (Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica) is oktatott.

2006-tól a Miskolci Akadémiai Bizottság kommunikációtudományi munkabizottságának az elnöke, 2008-tól a Magyar Szemiotikai Társaság kommunikációs szekciójának az elnöke volt, továbbá tagja a Szlovákiai Magyar Professzorok Klubjának. Konferenciasorozatok, műhelytanácskozások (Sajtonyelv – médianyelv, Tudatosság a kommunikációban, Szemiotika) köthetők a nevéhez, alapítója és vezetője volt kutatócsoportoknak (2011-től az egri székhelyű Alkalmazott Kommunikációtudományi Kutatócsoportnak, 2015-től a Sárospatakon működő Comenius Kommunikációtudományi Kutatócsoportnak). Közösségszervező tevékenysége is példamutató volt.

Mély fájdalommal búcsúzunk a Tanár úrtól. Emberségét, derűjét, elhivatottságát példának tekintjük. Nagy szakmai tudását, eredményeit örökké megőrzik munkái, továbbviszik tanítványai.

Irodalom

- Balázs László 2013. *A kommunikációs gyakorlatok vezetésének módszerei*. Gramma Kiadó. Eger.
- H. Varga Gyula 1994. *Nyelv és kommunikáció. Nyelvművelési ismeretek nem magyar szakos tanárjelölteknek*. Líceum Kiadó. Eger
- H. Varga Gyula 1996. *Az írásos kommunikáció*. Líceum Kiadó. Eger
- H. Varga Gyula 2017. A kommunikációs kompetencia fejlesztésének programja. In: Szőke-Milinte Enikő (szerk.) *A kommunikációs kompetencia fejlesztése a különböző korcsoportokban*. Hungarovox Kiadó. Budapest. 9–21.
- Raátz Judit 2014. H. Varga Gyula (sorozatszerk.) *A kommunikáció oktatása 1–6. Könyvsorozat a kommunikációs nevelésről. Anyanyelv-pedagógia* 3. <https://anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=529> (2022. február 16.)

(1) Kommunikációs Nevelésért Egyesület honlapja. <http://komnev.hu/> (2022. február 11.)

Melléklet

A kommunikáció oktatása című könyvsorozat kötetei

- H. Varga Gyula (szerk.) 2009. *Tudatosság a kommunikációban*. A kommunikáció oktatása 1. Hungarovox Kiadó. Budapest.
- H. Varga Gyula (szerk.) 2010. *A kommunikációoktatás kontextusai*. A kommunikáció oktatása 2. Hungarovox Kiadó. Budapest.
- H. Varga Gyula (szerk.) 2011. *A kommunikációoktatás elvi és módszertani kérdései*. A kommunikáció oktatása 3. Hungarovox Kiadó. Budapest.
- H. Varga Gyula (szerk.) 2012. *A kommunikációoktatás tartalmi kérdései*. A kommunikáció oktatása 4. Hungarovox Kiadó. Budapest.
- Balázs László – H. Varga Gyula (szerk.) 2013. *A hatékony kommunikáció*. A kommunikáció oktatása 5. Hungarovox Kiadó. Budapest.
- Balázs László – H. Tomesz Tímea – H. Varga Gyula (szerk.) 2014. *A kommunikáció(s) készségfejlesztés) tantárgyközi szerepe, lehetőségei*. A kommunikáció oktatása 6. Hungarovox Kiadó. Budapest.
- Andok Mónika (szerk.) 2015. *A kommunikációs készségfejlesztés eszköztára*. A kommunikáció oktatása 7. Hungarovox Kiadó. Budapest.
- H. Tomesz Tímea – H. Varga Gyula szerk. (2016.) *A kommunikációs készségfejlesztés a pedagógiai munkában*. A kommunikáció oktatása 8. Hungarovox Kiadó. Budapest.
- Szőke-Milinte Enikő (szerk.) 2017. *A kommunikációs kompetencia fejlesztése a különböző korcsoportokban*. A kommunikáció oktatása 9. Hungarovox Kiadó. Budapest.
- H. Varga Gyula (szerk.) 2018. *Kommunikációs tudatosság – médiatudatosság*. A kommunikáció oktatása 10. Hungarovox Kiadó. Budapest.
- Hulyák-Tomesz Tímea (szerk.) 2019. *Generációs kérdések a kommunikációs készségfejlesztésben*. A kommunikáció oktatása 11. Hungarovox Kiadó. Budapest.
- H. Varga Gyula (szerk.) 2020. *Személyközi és mediakommunikációs tudatosság az iskolában*. A kommunikáció oktatása 12. Hungarovox Kiadó. Budapest.
- Balázs László (szerk.) 2021. *Digitális kommunikáció és tudatosság*. A kommunikáció oktatása 13. Hungarovox Kiadó. Budapest.

H. Tomesz, Tímea – Balázs, László: Communication with awerness

Az írás szerzőiről

H. Tomesz Tímea

főiskolai docens

Eszterházy Károly Egyetem

Bölcsészettudományi és Művészeti Kar, Eger

tomesz.timea[kukac]uni-eszerhazy.hu

Balázs László

habilitált egyetemi docens

Dunaújvárosi Egyetem, Dunaújváros

balazs.laszlo[kukac]uniduna.hu